

هدف و ماهیت:

تربیت محقق آشنا به فلسفه اسلامی و سایر مکتب‌های مهم فلسفی و نیز تربیت مدرسان و استادان فلسفه برای دانشگاه‌های کشور هدف این رشته است. رشته فلسفه یک رشته آموزشی است که کلیه پرسش‌های بنیادی انسان را نسبت به مسائل وجود، هستی، جهان پیرامون انسان و حقیقت انسان بررسی می‌کند پرسش‌هایی که زمانی به ارزشهای دینی و معنوی بر می‌گردد که همان فلسفه دینی است و زمانی مربوط به ارزشهای اخلاقی و مبانی ارزشهای اخلاقی است که به عنوان فلسفه اخلاق آن را می‌شناسیم و گاه مبانی نظام حکومتی را در بر می‌گیرد که همان فلسفه سیاسی است و گاهی نیز شامل مبانی هنر و زیباشناسی و موضوعاتی از این دست می‌شود.

البته در دوره کارشناسی رشته فلسفه، دانشجویان شناخت مفصلی درباره تاریخ فلسفه غرب به دست می‌آورند. یعنی سیر تاریخی فلسفه را از فلسفه یونان تا زمان حاضر بررسی می‌کنند و تا حدودی نیز سیر تاریخی فلسفه اسلامی را مطالعه کرده و به مفاهیم و مسائل اساسی فلسفه اسلامی و پاسخهای فلسفه اسلامی به پرسشهای بنیادی فلسفه می‌پردازند. همچنین علاوه بر تاریخ فلسفه، فیلسوفان مهم تاریخ فلسفه را به عنوان تک فیلسوف مورد بررسی قرار می‌دهند و شعب فرعی مباحث فلسفه مثل فلسفه دین، فلسفه اخلاق، فلسفه علم، معرفت‌شناسی و زمینه‌های گوناگون مسائل فلسفی مانند فلسفه‌های تطبیقی را مطالعه می‌کنند.

برای تعریف فلسفه بهتر است که تفاوت آن را با سایر علوم توضیح داد چرا که سایر علوم هر یک به بخشی از موجودات عالم هستی می‌پردازند و آنها را مورد مطالعه و بررسی قرار می‌دهند. برای مثال یک گیاه‌شناس از بین همه موجودات هستی فقط گیاه را گزینش کرده و درباره آن سخن می‌گوید و یا یک ستاره‌شناس تنها اجرام آسمانی را مطالعه می‌کند. اما فلسفه درباره یک موجود گزینش شده سخن نمی‌گوید بلکه همه امور را در عالم هستی مورد بررسی قرار داده و با تمام موجودات سروکار دارد. مثلاً در فلسفه از خدا گرفته تا انسان، از عالم طبیعت گرفته تا ماوراء طبیعت و از روح انسان و موجودات غیرمادی گرفته تا اجسام، مورد بحث و گفتگو قرار می‌گیرد. تفاوت دوم فلسفه با سایر علوم نیز در این است که در فلسفه مسائلی عام و کلی که درباره هر موجودی قابل طرح است، مورد مطالعه و تحقیق قرار می‌گیرد. برای مثال این سؤال که یک موجود مادی است یا غیرمادی، درباره هر موجودی از خدا گرفته تا یک تکه سنگ قابل طرح می‌باشد.

حال این دو فرق اساسی فلسفه با سایر علوم باعث شده که این علم بتواند به سوالاتی پاسخ دهد که پاسخش بر عهده هیچکدام از علوم خاص به خصوص علوم تجربی نیست. برای مثال این سؤال که آیا غیر از موجودات مادی که در عالم می‌بینیم، موجودات غیرمادی نیز در عالم هستند؟ و آیا انسان فقط در همین وجود فیزیکی و بدن مادی خلاصه می‌شود یا هویت دیگری هم دارد که مادی نیست؟ و مهمتر از همه این که آیا کل هستی متکی به خالق است و از او بوجود آمده و یا عالم هستی بی‌نیاز از خالق است؟ و دهها سؤال دیگر، در هیچکدام از علوم، بخصوص علوم تجربی پاسخ داده نمی‌شود و در واقع وظیفه این علوم پاسخ به سوالهای فوق نیست. در حالی که سوالهای مورد نظر برای انسان کنجکاو مطرح است و نمی‌توان به انسان دستور داد که درباره این مسائل فکر نکند بلکه دانش خاصی لازم است که عهده‌دار و پاسخگوی این گونه سوالها باشد و فلسفه همین دانش خاص است یعنی فلسفه به این دسته از سوالهای اساسی که برای ذهن بشر مطرح است و به نوعی جهان‌بینی هر انسان را می‌سازد، پاسخ می‌دهد و از همین‌جا می‌توان نتیجه گرفت که برخلاف تصور کسانی که فکر می‌کنند فلسفه دانش زائد و بیهوده‌ای است و همه نیازهای فکری و علمی بشر را همین علوم و دانش‌های تجربی می‌توانند پاسخ دهند صحیح نیست، بلکه نیاز به فلسفه یک نیاز ذاتی برای ذهن انسان است.

توانایی‌های مورد نیاز و قابل توصیه

توانایی علمی: ریاضیات قوی، زیرا ریاضیات پلی مناسب برای رفتن به سوی فلسفه می‌باشد.

توانایی جسمی: صاحب‌نظر باشد یعنی هم قدرت ذهنی و هم خلاقیت داشته باشد.

علاقتمندی‌ها: نوعی علاقه ذاتی به فلسفه برای بدست آوردن پاسخ سوالاتی نظیر روابط علت و معلول در جهان هستی، ضروری می‌باشد.

هرکس ریاضیات یا هندسه نمی‌داند، وارد نشود! این جمله بر سر در آکادمی که افلاطون در زمان خویش تاسیس کرده و در آن فلسفه تعلیم می‌داد، نقش بسته بود. چرا که ریاضیات نیز مانند فلسفه با مسائل ذهنی، انتزاعی و غیرتجربی سروکار دارد و برای موفقیت در ریاضیات بخصوص ریاضیات جدید نیز باید ذهن خود را از مسائل تجربی دور کرده و در حوزه استدلال تعمق و تفکر کرد.

به همین دلیل یکی از راههای موفقیت در فلسفه آشنایی اولیه با ریاضیات و مباحث ریاضی است. یعنی ریاضیات پلی مناسب برای رفتن به طرف فلسفه می‌باشد.

علاقمندی به فلسفه یکی دیگر از عوامل موفقیت در این رشته است.

تنها فردی می‌تواند در این رشته موفق گردد و صاحب نظریه باشد که هم قدرت ذهنی و خلاقیت داشته و هم به این رشته بسیار علاقمند باشد.

نکات تکمیلی:

آشنایی کامل با زبان انگلیسی را برای دانشجویان فلسفه غرب و آشنایی با زبان عربی را برای دانشجویان فلسفه اسلامی ضروری می‌داند زیرا کتابهای فلسفه به زبان فارسی بسیار محدود می‌باشد و تازه همین کتابهای محدود نیز اکثراً نامفهوم هستند چون بیشتر مترجمین کتب فلسفی آشنایی دقیق و عمیقی از فلسفه ندارند.

رشته فلسفه اهمیتی بنیادی در ارتقاء سطح فکری جامعه دارد چرا که هر جامعه نیازمند افرادی است که اهل تفکر و نقادی باشند و مسائل فرهنگی را فهمیده و مبانی فرهنگی را تشخیص دهند و رشته فلسفه وظیفه پرورش چنین متفکرانی را بر عهده دارد.

نقاط اشتراک و افتراق رشته فلسفه با رشته الهیات گرایش فلسفه و کلام اسلامی :

در دفترچه معرفی رشته‌های دانشگاهی آزمون سراسری، با نام فلسفه، در دو رشته برخورد می‌کنیم که یکی رشته فلسفه به معنای عام آن و دیگر رشته الهیات و معارف اسلامی گرایش فلسفه و کلام اسلامی است. حال سوال اینجاست که این دو رشته چه تفاوتی با یکدیگر دارند؟

رشته فلسفه بطور سنتی بیشتر به آموزش فلسفه غرب می‌پردازد و هرچند که در این رشته به موازات فلسفه غرب، فلسفه اسلامی نیز تدریس می‌شود اما فلسفه اسلامی یک گرایش فرعی تلقی می‌گردد. ولیکن در رشته معارف اسلامی گرایش فلسفه و کلام اسلامی تنها به فلسفه اسلامی پرداخته می‌شود.

وضعیت ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر:

در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری امکان ادامه تحصیل وجود دارد.

سیستم آموزش فلسفه اسلامی بر اساس مکاتب فلسفی مثل فلسفه مشاء، اشراق یا ملاصدرا می‌باشد. هرچند که دانشجویان هر یک از دو رشته فلسفه اسلامی و فلسفه غرب مطالعات محدودی نیز در زمینه فلسفه دیگر دارند. یعنی دانشجویان فلسفه غرب واحدهایی را در زمینه فلسفه اسلامی و دانشجویان فلسفه اسلامی واحدهایی را در زمینه فلسفه غرب می‌گذرانند.

آینده شغلی و بازار کار:

فارغ‌التحصیل فلسفه از نظر شغلی یا باید به عنوان استاد یا معلم فلسفه به تدریس فلسفه بپردازد و یا در مراکز پژوهشی مثل دایره‌المعارف‌ها و پژوهشگاه علوم انسانی فعالیت بکند که البته در چنین مراکزی بیشتر فارغ‌التحصیلان فوق لیسانس و دکترای فلسفه فعالیت دارند و یک لیسانس فلسفه در صورتی که فعال و علاقمند باشد، می‌تواند به عنوان دستیار پژوهشگر در بعضی از این مراکز مشغول به کار گردد.

عناوین دروس اصلی و تخصصی رشته فلسفه

منطق قدیم ۲۰۱	منطق جدید
منتخب متون کلامی و فلسفی (به زبان فارسی)	تاریخ فلسفه اسلامی ۲۰۱ (از آغاز تا عصر حاضر)
علم کلام ۲۰۱	فلسفه اسلامی ۲۰۱
فلسفه اخلاق در تفکر غربی	اخلاق در تفکر اسلامی
عرفان نظری	تاریخ فلسفه یونان ۲۰۱
تاریخ فلسفه قرون وسطی تا رنسانس	تاریخ فلسفه ازیکن تا هیوم
تاریخ فلسفه از کانت تا نیمه دوم قرن ۱۹	تاریخ فلسفه جدید و معاصر
فلسفه معاصر و مکاتب جدید قرن ۲۰	متون فلسفی به زبان خارجی ۲۰۱
متون فلسفی به زبان عربی ۲۰۱	متافیزیک در غرب
فلسفه علوم ۲۰۱	